

70-річчя

ЧЛЕНА-КОРЕСПОНДЕНТА НАН УКРАЇНИ

Ю. М. СЕНЬКОВСЬКОГО

20 квітня виповнилося сімдесят років видатному українському геологу, відомому вченому в галузі генетичної літології, теоретичної мінералогії, геологічної та геохімічної палеоокеанографії члену-кореспонденту НАН України Юрію Миколайовичу Сеньковському.

Ю. М. Сеньковський народився у Львові. Після закінчення в 1955 р. навчання у Львівському політехнічному інституті починає працювати в ньому на кафедрі петрографії і мінералогії. У 1959 р. переходить до Інституту геології і геохімії горючих копалин АН УРСР. Тут він пройшов шлях від старшого інженера, молодшого, потім старшого наукового співробітника, вченого секретаря до завідувача відділу седиментології провінцій горючих копалин.

Розробляючи наукову тематику нафтогазового, вугільного та осадово-рудного літологічного профілю під науковим керівництвом академіка Л. Г. Ткачука, Юрій Миколайович захистив кандидатську (1962 р.) та докторську (1975 р.) дисертації в галузі теоретичної літології, осадової мінералогії та геологічної палеоокеанографії.

Своїми визначними науковими працями вчений збагатив геологічну науку новими оригінальними концепціями та вніс великий вклад у вивчення геології корисних копалин України і суміжних регіонів. Будучи керівником української частини окремих Проектів Міжнародної програми геологічної кореляції ЮНЕСКО, виконав великий обсяг досліджень, необхідних для їх розробки, а також для ряду вітчизняних геологічних програм.

Фундаментальні теоретичні та експериментальні роботи Ю. М. Сеньковського заклали наукові підвалини розвитку в Україні нового наукового пріоритетного напрямку «Геологічна палеоокеанографія давніх континентальних окраїн, їх корисні копалини» і стали пріоритетними для вітчизняної науки.

Неоціненним є внесок видатного вченого у вивчення давнього морського та океанського седиментогенезу, літогенезу, рудогенезу, палеоокеанографії давніх континентальних окраїн океану Тетіс. Основними проблемами, що розглядаються в наукових працях Ю. М. Сеньковського, є з'ясування умов проходження глобальних процесів океанського і морського мезозой-кайнозойського кремне- і карбонатагромадження та фосфорогенезу, формування давніх приконтинентальних апвелінгових поясів з лавинною седиментацією біогенів (SiO_2 , P_2O_5 , $\text{C}_{\text{орг}}$) у межах Атлантико-Тетидного поясу. В галузі теоретичної мінералогії та генетичної літології Ю. М. Сеньковським вивчено кінетику трансформації мінеральних фаз осадового біогенного кремнезему протягом фанерозою, умови формування різнотипних родовищ фосфоритів і фосфатоносних порід у докембрії та пізньому фанерозої на південному схилі Європейської платформи, еволюцію морського фосфорогенезу в історії Землі.

Обґрунтована Юрієм Миколайовичем концепція про широкий розвиток давніх шельфових епіпелагічних нашарувань під насувом Карпат стала науковою основою для постановки і розробки важливої народногосподарської проблеми «Нафтогазоносність давніх шельфових відкладів Карпат і суміжних областей».

Ю. М. Сеньковському притаманний новаторський підхід до розв'язання фундаментальних наукових проблем. У доробку вченого — оригінальна наукова концепція, в основу якої покладено уявлення про сучасні області нагромадження вуглецьвмісних відкладів як майбутні нафтогазоносні провінції планети Земля. Теоретичні розробки в галузі геологічної та геохімічної палеоокеанографії привели його до висновку про виділення в науках про Землю нового наукового напрямку — апвелінгової геології. Вперше серед давніх утворень Світового океану визначено специфічний генетичний тип морських і океанських осадових нашарувань, збагачених певним комплексом біогенів. Це — апвелінгові формації. На думку вченого, окремі сучасні апвелінгові осадові пояси (Перу-Чилійський, Каліфорнійський, Намібійський, Чорноморський та ін.) у концептуальному відношенні слід розглядати як майбутні нафтогазоносні басейни Світу в наступній ері — Психозою (ера свідомості за Р. Діцом і Дж. Холденом, 1973).

Юрій Миколайович — автор і співавтор більш як 260 наукових праць, у тому числі 15 монографій, 22 багатокольорових геологічних карт Центральної Європи та Євразії, з яких 15 видано за кордоном. За монографію «Фосфорити Запада України» (1990 р.) був удостоєний академічної премії ім. В. І. Вернадського. Наукові праці Ю. М. Сеньковського дістали визнання серед вітчизняних і зарубіжних геологів та океанологів.

Чимало сил віддає вчений педагогічній діяльності. Професор Ю. М. Сеньковський постійно готує наукові кадри вищої кваліфікації через аспірантуру, що дало йому змогу створити наукову школу в галузі геологічної і геохімічної палеоокеанографії давніх континентальних окраїн, генетичної літології.

Наукова ерудиція та організаційний таланти Ю. М. Сеньковського дали йому змогу в різні часи плідно працювати та виконувати обов'язки відповідального працівника Національного комітету України Міжнародної програми геологічної кореляції при розробці окремих проектів по лінії ЮНЕСКО, члена і національного представника Седиментологічної комісії Карпато-Балканської асоціації, члена Вищої атестаційної комісії України, члена вчених і спеціалізованих рад при вищих навчальних закладах та наукових установах України. Ю. М. Сеньковський багато років працює в редколегії журналу «Геологія і геохімія горючих копалин», є відповідальним редактором ряду тематичних збірників наукових праць і матеріалів конференцій. Юрій Миколайович організував першу в Україні Міжнародну конференцію з проблеми «Кремненагромадження» (Київ, 1978 р.), був членом багатьох оргкомітетів з проведення наукових конференцій та симпозіумів.

Свій ювілей вчений зустрічає у розквіті творчих сил. Наукова громадськість, численні колеги та учні щиро вітають Юрія Миколайовича з ювілеєм та зичать йому доброго здоров'я, нових творчих злетів, щастя і успіхів.